

Vi trenger en fornyelse av den kristne arv,

SIER FREDRIK RAMM I ET INTERVJU OM MODERNE LITTERATUR

Da luftskipet Norge for snart 15 år siden gled over Nordpolen, satt Fredrik Ramm i gondolen og klimp- ret på skrivema- skinens sin med val- ne fingrer. Så hvis det er de store høy- der det kommer an på, er det få skri- benter som kan måle seg med ham.

Men når han kommer for full fart ned- over Slottsbakken, brei og røslig, og myser med sitt livsglade smil mot en forsiktig vintersol mens han taktfast svinger den so- lide spaserstokken sin, så legger en merke til at det er få mennesker som planter sko- sålene så fast i bakken som nettopp Fred- rik Ramm.

Det er slik han er sånn «åndelig» sett også: Han kan bevege seg i langt dristigere tankebaner enn de aller fleste. Fantasi har han så det av og til kan være vanskelig nok å følge med for folk som ikke akkurat har sans for åndelig akrobatikk. Men ja- men er han livsnær nok også, og vet vel atskillig mer enn manges stortingsmann om de vilkårene nordmenn lever sitt slitsomme dagligliv under, rundt omkring i landet vårt. Hos ham flyter fantasien og kunnskapene sammen og befrukter hverandre, — han ser syner, men aldri utopier. Han både ut- fordrer og utløser. Har en noensinne opp- levd ham når han står foran en stor for- samling og i korte, presise setninger kaster fram sine tanker om landets åndelige og materielle reising, da kan en merke på til- hørerflokkens hva det vil si å *bli inspirert*.

Fredrik Ramm, «Mannen i tønne», har i mange år vært en av de best kjente pen- ner i landet. Likevel var det nokså mange som fant det underlig da han begynte å skrive romaner. Men hvorfor skulle han ikke begynne med det — det er skjedd større undere enn at journalister er blitt roman-

forfattere. Det er ikke skjønnånderi og pir- kete estetikk han sysler med, det er alvor- lige saker han virkelig *vil* noe med. En får et levende inntrykk av det når en leser bøkene hans, og inntrykket forsterkes når en snakker med Fredrik Ramm selv.

«If you will have something done, ask a busy man to do it,» heter det. Ramm hører til disse travle menn som alltid har god tid og alltid får gjort det de skal. Midt mel- lom reiser og møter og artikler av alle slag kan han godt ofre et par timers tid på inter- vjuren uten å se på klokka en eneste gang.

«Moderne litteratur?» spør jeg for å kom- me inn på problemer han har syslet med både i teori og praksis.

«Jeg har tenkt på det, jeg,» — og dermed er han midt oppi det med en gang, — «at vi mennesker må ha en fantastisk motstands- kraft, siden vi ikke er blitt ødelagt i bunn og grunn av den moderne litteraturen. Det forbauser meg at situasjonen ikke er mye verre. Det er ikke 1 % av den nyere litte- raturen som gir menneskene mot til å fort- sette livet. Det må tross alt være Guds ånd som er virksom, jeg kan ikke forklare det annerledes.»

«Sikter De til noe bestemt?»

«Å, jeg sikter til en hel del, men ta nå bare et stykke som «Siste sensasjon» på Det Nye Teater. Kritikken lovpriste det i så høye toner at jeg tenkte jeg måtte avsted for å se hva det var for noe. Morsomt, be- vars, og godt spilt og alt det «kunstneriske» i skjønneste orden. Men ikke et glimt av svar på disse menneskenes problemer, ikke antydning til vei ut av det hele. Hele apparatet av regi og kunst gjorde all nega- tiviteten og goldheten til en «dett aften». L'art pour l'art er et drepende prinsipp i sin konsekvens.

Den litteraturen som ikke kan vise et menneske vei, men som nøyer seg med å stille problemene, er utslag av egosentrisitet mer enn av menneskekjærlighet. Den kan tilfredsstille en selv, men er i mange til- felle skadelig. Den er gold.»

«Det er med andre ord om å gjøre at forfat- terne oppdager sitt ansvarsom åndelige førere?»

«Naturligvis. Litteraturen, eller i det hele enhver åndsyttring, er enten positiv eller negativ i sin virkning. Vi kan ikke hengi oss til den ansvarsløse «frihet». Det får ikke hjelpe om man vil kalle det «ensidig». Men kan ikke forfatteren gjennom sin kunst gi menneskene annet enn et visst estetisk inntrykk, mens hans samtidig ribber dem for livsmot og livsevne, kan han heller holde kjeft. Den skribent som ikke skjønner det, deltar direkte i kampen for menneskenes ødeleggelse, enten han nå tilhører den ene eller den andre maktgruppen eller ideologien.»

«Javel, det er naturligvis lettest å konstatere hva som er i veien. Hvori består det positive?»

«Kommer sammenbruddet, er det fordi vi mangler en fornyelse av den kristne arv. Dermed er i grunnen alt sagt. Jeg ser ikke noen annen utvei enn kristendommen. Vi må være klar over at *den egentlige front* ikke er Mannerheim- eller Maginotlinjen, — den går tvers gjennom hvert enkelt menneske. Det avgjørende er hvordan kampen mellom godt og vondt, eller om De vil mellom Gud og djevelen, faller ut for hvert enkelt menneskes vedkommende. Det er det som er litteraturens uhyre oppgave: å hjelpe menneskene til å seire og å bringe seiren videre.

De siste årenes kristne litteratur har arbeidet etter disse linjene. Vel kan en si at den i estetisk henseende ikke alltid har holdt mål, men den arbeider bevisst også på det område. Hovedsaken er at den reiser seg for å formidle livsverdier for hvert individ som kommer i berøring med den.»

«Ett ord om den kristne litteraturkritikk?»

«Den kristne litteraturkritikk har ikke tatt sin oppgave alvorlig nok. Den har ikke lagt strenge nok mål på den kristne litteratur. Av de kristne kritikere må den kristne litteratur bedømmes med de strengeste mål, ellers slappes forfatterens vilje til å arbeide målbevisst på å yte det beste i kunstnerisk henseende. Vi må nettop som kristne bli klar over at bare det beste er godt nok!»

Sier Fredrik Ramm med sitt bredeste smil og trekker på seg frakken. Det blinker i gullenken han har om håndleddet til minne om Norgeferden over polen. Og med et vift med hatten er han vekk — for denne gangen.

Observer.

Studenterforbundet

begynte arbeidet i vårsemestret med et møte den 18 jan. Formannen stud. teol. Per Isaksen begynte med å trekke opp linjene for arbeidet. Vår viktigste oppgave i denne tiden er, som alltid: livsforvandling. Det er det beste og viktigste vi kristne kan gjøre slik som situasjonen er i dag. Vi må søke en intim, personlig kontakt med Kristus og sette all vår kraft inn på å bringe andre til Ham.

Foredragsholder var sokneprest J. Mannsåker som talte om «Den heilage ålmenne kyrka». Vi finner ikke i det nye testamente noen teologisk utgreiding om kirken, men uten den åndsrealitet som finnes der ville kirken ikke eksistert. Bergprekenen f. eks. går først og fremst ut på å klarlegge Guds rike, og det synes som dette skal skapes gjennom en katastrofe. Men det er ikke tvil om at Jesu forkynnelse har bidradd til å forme selve kirken, og dessuten har Israels institusjoner spilt en rolle. Mannsåker ga så en kort oversikt over de tre hovedkirker: den greskkatolske, romerske og den protestantiske. Den siste er en folkekirke hvor ingen har en høyere rang enn andre. Det viktigste er at Guds ord forkynnes rett. Men dette at presten ikke har autoritet innebærer en stor fare for oppløsning idet enhver kan tilta seg autoritet og skille seg ut. Dette henger sammen med den moderne individualisme, og her er studentene verst. Vår oppgave er å samle oss om kirken, gå inn i menighetene og være aktive sjelevinnere.

Den 28 januar ble det holdt en klubbkveld i Fossgården hvor pastor Stephan Tschudi holdt foredrag om: «Sundt og usundt sjeleliv». Sundt sjeleliv er ikke det vanlige, men vi må søke å nå fram til det. Sundt sjeleliv er saklig innstilling, mens derimot usundt sjeleliv er selvisk innstilling. Vi skal ta opp vanskelighetene ved en oppgave og søke å løse dem, ikke prøve å slippe unna. Grunnlaget for et sundt sjeleliv er: tro, trygghet og åpenhet, og det kan bare Gud skape. Men viktigere enn å ha en sund sjel er å ha en frelst sjel. Han som har en sund sjel er handledyktig. Driftslivet, tankene og følelsene er tjenere. Men han er ikke fullkommen, men arbeider mot det og føler spenningen ved det. Grunntonen i sinnet er ikke krav men takknemlighet mot Gud for alt det Han har gitt ham.

Foruten det verdifulle foredraget var der aftens og hyggelig samvær. S. H.-B.

Redaksjonelt:

Nærliggende oppgaver.

Det kommer fram på flere hold at jordbunnen er nokså tørr for det kristelige arbeid akkurat i øyeblikket. Folk lukker seg inne, sies det. En del er det nok som «søker trøst i religionen», men folk flest er uvillig stemt og har nok av ting å tenke på og arbeide for. Folk som gikk med uvissheit overfor seg selv i mange spørsmål har nå plutselig fått ting utenfor seg selv å interessere seg for. De har fått klare oppgaver og konkrete mål å arbeide etter. Det fins ikke plass for usikkerhet eller selvopp-tatthet. Nå må alle kluter settes til, nå gjelder det livet. Så begraver vi våre personlige problemer i innsamlinger og evakueringsplaner. Utmerket også fra mentalhygienisk synspunkt.

Men om mange menneskesinn lukker seg for Guds ord og samler seg om nærliggende og konkrete oppgaver, er det ingen grunn til at de kristne selv skal vise mindre samling og mindre målbevissthet. Det er mange ting som frister oss til splid og selvopp-tatthet nå, og vi har dessverre merket en hel del til kristelig krangel i denne tida. En må tenke på de russiske popene som satt sammen og diskuterte om messehagelen skulle være hvit eller gul ved en bestemt høytid, mens revolusjonskampene raste i nabokvartalet.

En av de oppgavene som skulle ligge oss aller sterkest på sinne i denne tiden, er den kristne misjon. Den kristne misjon er den kristne brorskapstankes ytterste utpost. Den skal ligge der og minne oss om at vi er ikke oss selv nok, ikke engang i denne tida da det er så fristende å legge alt slikt til side for «nærmere oppgaver». Det er ingen grunn til å betrakte misjonen som

noen «fjern» oppgave, selv om vi ikke har direkte føling med den fra dag til dag. Den kristne vurdering er ofte motsatt av den alminnelig menneskelige, og er det også her. Misjon er virkelig kanskje vår aller nærmeste oppgave som kristne. *Evangeliseringen* er et av kristendommens klareste og mest umiskjennelige merker, og det må være om å gjøre for oss at vi nettopp nå understreker den kristne misjon særlig kraftig. Jo større misjonsinteressen er, desto levedyktigere er kristendommen. Jo mere Guds sak ligger oss på hjerte, desto mer ligger det oss også på hjerte å bringe Hans ord til dem som ikke har noen sjanse til å møte Gud på annen måte.

Den kristne hedningmisjon har det ikke så ganske lett for tiden. Vanskelighetene tårner seg opp på alle kanter. Desto mer trenger den vår forbønn og vår omtanke på alle vis.

Gymnasiastforbundet i Oslo.

I høstsemesteret 1939 ble det endret kurs i Gymnasiast-forbundet. Arbeidet ble mer enn tidligere rettet innover med det mål å skape et sterkt, godt sammensveiset kristent arbeidslag. Bibeltimene hadde som motto: «Møtet med Kristus», og de fleste foredragsholdere fikk emner som i første rekke måtte interessere kristne mennesker.

Vi står ennå ved begynnelsen til vårsemesteret 1940, og det er igjen spørsmål om retningslinjer. — Det viste seg allerede ved de to første møtene og framgikk også av vår bibeltime over bergprekenen at vi nå har mange solide kristne arbeidere i Gymnasiast-forbundet. Tiden krever da av oss at vi igjen prøver å rette kreftene utover, også til ikke kristne kamerater. Vi må prøve å oppøve vår evne til å gi. Vi må underordne oss «Høstens Herre» som vil drive arbeidere ut.

Spørsmålet blir nå hvorledes vi best skal få gjort Forbundet ennå mere effektivt som *kristen arbeidsplass*. Men dette er ikke et spørsmål som en enkelt av oss skal prøve å svare på med noen generelle forslag til forbedringer. For en kristen arbeidsplass blir Universitetsgt. 20 først når vi alle som ansvarlige kristne begynner å betrakte den som en sådan. Vi må møte fram for å gi hva vi har fått, for å skape hygge og glede. Det

Forts. siste side.

BOKER

[Sven Stolpe:

Mennesket selv.

Gyldendal 1939.

Oversatt av
Øivind Seip Berg-
grav.

Allesomidethe-
letatt interesserer
seg for demokratiets framtid bør lese denne
boka. Den gir en mengde ansvarsvekkende
tanker. Stolpe hevder at diktaturet først
og fremst oppstår som en naturlig og uunn-
gælig følge av demokratiens utilstrekke-
lighet og mangler, — *ikke* fordi det er noe i
veien med selve den demokratiske idé, men
fordi det er desto mer i veien med det
demokratiske menneske. Mange som av ti-
dens tegn er blitt skremt til ettertanke
deler Stolpes oppfatning så langt, men ikke
alle er kommet til samme konklusjon som
han, nemlig den at hvis vi ikke legger totalt
om både tenkemåte og levesett, så er dik-
taturstatenes skjebne oss viss.

Demokratiets menneske, som altså i siste
instans bærer skylden for det som hender
nå om dagen, får så gjennomgå et dundrende
oppgjør. Det er tre typer, sier Stolpe, som
representerer selve råten i demokratiene;
han kaller dem «maskemennesket», «protest-
mennesket» og «tilskuermennesket». Med et
fabelaktig skarpsyn og en imponerende ana-
lytisk evne avslører og karakteriserer han
disse typene. Det er her bokas største for-
tjeneste ligger. Slik som han setter søke-
lyset inn over våre alminnelige reaksjones
og edelt begrunnede meninger, skal det mye
til om vi ikke føler vi alle har en ikke så
ganske liten rem av huden.

Den eneste redning for oss demokrater, —
som for Europa eller hele verden for øvrig
— er at vi skaper en ny mennesketype: det
kristne samfunnsmennesket, som er iden-
tisk med det «genuint kristne mennesket».

Stolpes definisjon av det «genuint kristne»
vil imidlertid mange sannsynligvis være
uenig i. Hans oppfatning er temmelig en-

sidig, og bygger i ett og alt på «deknings-
tanken». Det er umoderne å snakke om
stenkasting i glasshus nå, men ikke desto
mindre er det galt å gå ut fra at noen er
fullkomne. Det vil sikkert også falle mange
tungt for brystet når han hevder at bare
effektive livsforvandlerere er virkelig kristne,
samt at menneskene først nå etter 2000
års forløp igjen er begynt å forstå hva
virkelig kristendom vil si.

Stilen er som vanlig hos Stolpe briljant,
smidig, overbevisende, levende; hele tonen
røper en bombesikker overbevisning som
samtidig irriterer og imponerer. Når dertil
kommer at boka er ypperlig oversatt, er
det ingen tvil om at budet vil nå fram til
mange.

Karna Dannevig.

Nordiske prekenere.

Utgitt av Ronald Fangen. Gyl-
dendal norsk 1939.

Ronald Fangen har i mange år beskjeftiget
seg med den økumeniske tanke, og har både
i skrift og tale arbeidet iherdig for at den
skulle vinne gjenklang i de nordiske land.
Og med utgivelsen av denne prekensamling
har han gjort sin hittil mest verdifulle øku-
meniske innsats.

26 av de mest kjente navn innenfor Nor-
dens kirkeliv finner vi igjen her, og det
budskap de har å bringe Norden er et myn-
dig og mandig evangelium hvis rikdom trer
klarest fram nettopp gjennom denne mange-
artede forkynnelse. Vi støter her på så vidt
forskjellige forkynnere som Sveriges ær-
verdige erkebiskop Eidem og pinsepredi-
kanten Sven Lidman, rektor Manfred Björk-
quist og Frelsesarméens kommandør Karl
Larsson. Danmark er representert ved navn
som biskop Fuglsang-Damgaard, C. Bar-
toldy, stiftsprost Paul Brodersen, Halvdan
Høgsbro og flere. To finner er også med,
nemlig forfatteren Jarl Hemmer og dr. Ag-
nes Langenskjöld. Dessverre viser ikke det
norske utvalget den samme variasjon som
f. eks. det svenske. Man savner Arnold
Øhrns navn, for å nevne ett. Og man
beklager med utgiveren at Menighetsfakul-
tetets representanter «av prinsipielle grun-
ner» ikke har villet la sin røst høre her.
Allikevel er det all grunn til å være takk-
nemlig for den norske innsats. Det er na-
turligvis umulig å nevne alle bidragsyterne
her, men navn som Peter Marstrand, G.
Skagestad, Ludvig Hope, Johan Falkberget